herpy

SKÖLDPADDOR

Graptemys pseudogeographica

Graptemys pseudogeographica är en dagaktiv, starkt vattenlevande sköldpadda från de stora floderna i Mississippiflodens avrinningsområde i USA. Honan blir upp till omkring 27 cm och hanen 15 cm, och arten kräver ett stort, strömmande och mycket rent vattenkar med solplats och kraftig UVB. Den är skygg, blir lätt stressad och lämpar sig bäst för erfarna skötare.

Familj: Emydidae Engelska: False Map Turtle Tidigare namn: *Graptemys kohnii* Publicerad 16 november 2026

FAKTARUTA

DJURET

Vuxenstorlek	**9-27 cm** total längd inkl. svans
Vikt	**1 100-1 800 g**
Livslängd	**30-35 år**
Aktiv	**På dagen**
Levnadssätt	**Semiakvatisk**
Biotop	**Våtmark**
Svårighetsgrad	**Erfaren**

SKÖTSEL

Min. terrarium	**180 × 70 × 70 cm** L × B × H för 1 vuxet djur
Temperatur, dag	**24-28 °C**
Värmeplats	**35-40 °C**
Temperatur, natt	**20-24 °C**
Luftfuktighet	**50-80 %**
Vatten	**Akvaterrarium** djup 30-40 cm
Vattentemperatur	**22-28 °C**
UVB	**Nödvändigt** Fergusonzon 3
Vintervila	**4-6 °C** 8-12 veckor
Föda	**Insekter, färdigfoder, växter, ryggradsdjur och maskar/sniglar**
Hålls	**Ensamma eller i grupp**

AVEL

Fortplantning	**Äggläggande**
Könsmogen	**48-168 mån.**
Kullstorlek	**8-22 ägg**
Kullar per år	**2-3**
Inkubation	**52-85 dagar** vid 25-30 °C

SKYDD OCH PAPPER

CITES	**Bilaga III**
EU-bilaga	**Bilaga C**
IUCN	**Livskraftig (LC)**

Om arten

Graptemys pseudogeographica är en medelstor sötvattenssköldpadda. Ryggskölden (carapax) är olivgrön, brun eller svart med ljusa gula linjer som bildar ett kartliknande nät kring mörka fläckar; linjerna är klarast hos unga djur. Skölden har en låg köl längs mitten med små taggar, särskilt hos unga, och bakkanten är sågtandad. Bukskölden är gräddfärgad till gul och mörkt randig längs sömmarna hos de unga. Huvudet och benen är grågröna till bruna med gula ränder, och bakom ögat sitter en gul hakformad teckning, hos vissa som ett omvänt L. Ögat har en mörk tvärrand genom pupillen.

Alla mått i texten avser sköldlängden. Honan är långt större än hanen och har bredare huvud: honor är 12-27 cm och väger 1,1-1,8 kg, hanar 9-15 cm. Honorna är i genomsnitt 1,5-1,7 gånger större än hanarna. Hanen har längre klor på andra och tredje fingret på framfötterna, längre svans, och kloaköppningen sitter bakom sköldens bakkant.

Det finns två underarter: *G. p. pseudogeographica* och *G. p. kohnii*, som har en mer utbredd teckning på bukskölden. *G. p. kohnii* har tidigare räknats som en självständig art. Huvudteckningen förändras med kläckningstemperaturen, så de två formerna kan likna varandra mycket, och de kräver samma skötsel.

Arten är skygg och blir lätt stressad. Djuren dyker vid minsta störning. De biter sällan, men kan göra det när de känner sig hotade, och tömmer ofta urinblåsan när de lyfts. De är djur att iaktta och inte djur som ska hanteras. De lever många år: över 30 år i fångenskap.

Utbredning och livsmiljö

Graptemys pseudogeographica finns i centrala och östra USA, huvudsakligen i de stora vattendragen i avrinningsområdet för floderna Mississippi och Missouri: från Minnesota, Wisconsin, Ohio och Indiana i norr till Louisiana, Texas och sydvästra Alabama i söder, och från Kansas och Dakotastaterna i väster till Tennessee och Kentucky i öster. *G. p. kohnii* lever i de södra delarna, bland annat Arkansas, Louisiana, Mississippi och Texas, och *G. p. pseudogeographica* längre norrut.

Arten är inte hotad globalt, men är sällsynt i den nordligaste delen av utbredningsområdet, och de lokala bestånden är hotade av förstörda livsmiljöer, fisknät, jakt och insamling för djurhandeln. Taxonomin är inte helt klarlagd: de två formerna har flera gånger slagits ihop och skiljts åt.

> **Naturlig utbredning:** USA.

LIVSMILJÖ

Graptemys pseudogeographica lever i stora floder och vattendrag med måttlig ström, vattenväxter och fallna träd eller stammar där djuren kan sola sig. De är starka simmare och kan också ses i snabbt vatten i de stora fårorna, i bakvatten och i sjöar längs floderna. De är sällsynta i små dammar och vattendrag.

Djuren tillbringar större delen av dagen i solen på stammar, stenar, sandbankar och bjälkar nära stranden. De är mycket uppmärksamma och dyker allihop när en av dem går i vattnet. Aktiviteten varar från sent i mars till mitten av oktober. På vintern i de norra trakterna gräver de sig 10-30 cm ner i flodbotten eller söker skydd i en bisamråttas bo och kommer fram igen när vattnet är 4-7 °C, ofta i april.

Födan är djur och växter: snäckor, musslor, insekter och deras larver och i mindre grad vattenväxter och alger. Storleken avgör födan: honorna äter större byten som musslor, och hanarna äter mest insekter.

Skötsel

TERRARIET

Håll djuret i ett akvarium, ett stort kar eller en inhägnad utomhusdamm, inte i ett vanligt terrarium. Vattenmängden bestämmer storleken: det ska finnas minst ca 15 liter vatten per cm sköldlängd. En fullvuxen hona på 25 cm ska alltså ha minst 375 liter vatten, en hane på 12 cm omkring 180 liter, och landdelen kommer ovanpå. Karet ska dessutom vara minst 5 gånger så långt som skölden och halva så brett, och vattnet minst dubbelt så djupt som skölden är bred. Vattendjupet ska vara minst 30 cm för ett vuxet djur, och djupare är bättre, eftersom arten söker trygghet på djupt vatten. Faktarutans mått, 180 × 70 × 70 cm, ger en vattendel på 140 × 70 cm med 40 cm vatten (omkring 390 liter), en landdel på 40 × 70 cm och en kant på 25-30 cm över vattnet. En hane klarar sig med mindre, men en hona ska ha hela måttet.

Arten föredrar ström, så vattnet ska röras kraftigt av ett stort filter och gärna en strömpump. Kar med ogenomskinliga sidor dämpar den ständiga simningen längs glaset och får djuret att känna sig tryggare. Ge gömställen i vattnet i form av rötter, stenar och stammar, och placera dem så att djuret kan dra sig tillbaka.

Landdelen ska vara tillräckligt stor för att djuret ska kunna komma helt upp ur vattnet och torka helt. Bygg den som en hylla eller strandbank med en rå ramp, och gör kanten kring landdelen minst 25 cm hög. En hona som ska lägga ägg ska ha en låda med jord eller sand. Lampa och UVB sitter direkt över solplatsen. Arten är social och kan hållas i en liten grupp av lika stora djur, men fler djur kräver ett kar som är minst 50 % större, och fler solplatser.

Uppställningen ska vara rymningssäker. En utomhusdamm från vår till höst är en bra sommarbostad om den är inhägnad: stängsel som går ner i jorden, och nät eller hönsnät över toppen mot rovdjur. Ett djupt kar utan gömställen, där djuret inte kan komma upp, är inte lämpligt.

Läs mer: Ljus och UVB Läs mer: Värme och temperatur

TEMPERATUR

Solplatsens yta ska vara 35-40 °C, mätt med en IR-termometer ett par timmar efter att lamporna har tänts, och luften över den omkring 30 °C. Använd halogenlampor i djupa kupoler med keramisk sockel, två lampor över en stor solplats är bättre än en. Värmelampan sitter nära UVB-röret. Luften i rummet ska vara 24-28 °C.

Vattnet ska vara 22-28 °C hos vuxna och 26-28 °C hos ungar; uppgifterna går upp till omkring 29 °C för bästa aktivitet och aptit. Ställ vattenvärmaren på den lägsta temperaturen, så att det uppstår en gradient, och ge den en plastskärm och en automatisk avstängning. Mät vattnet med en digital termometer. Nattemperaturen är inte närmare dokumenterad; 20-24 °C passar. Lamporna släcks på natten.

Vintervila: I de norra trakterna gräver sig arten på vintern 10-30 cm ner i flodbotten och kommer fram igen när vattnet är 4-7 °C. Djur av den sydliga *G. p. kohnii* kan hållas i en utomhusdamm från vår till höst, men ska inte övervintra i dammen i Sverige. En kontrollerad vintervila inomhus är möjlig, men inget krav; den är bara för friska, välnärda djur över 3-4 år, som själva blir slöa och slutar äta på hösten, och efter en veterinärkontroll. Ljuset förkortas, värmen sänks och fodret minskas gradvis under några veckor, och djuret ska ha tom tarm innan temperaturen kommer under 10 °C. Därefter övervintrar djuret mörkt i ett kar med så mycket vatten att skölden precis är täckt, och med vissna löv som skydd, vid 4-6 °C i 8-12 veckor, i ett frostfritt rum eller ett kylskåp utan frysfack. Över 10 °C förbrukar djuret sina reserver utan att vila. Väg djuret under tiden; tappar det mer än omkring 1 % av vikten på en månad ska det väckas. Är du osäker, håll djuret vaket och matat hela vintern.

Läs mer: Vintervila och årstider

LUFTFUKTIGHET OCH VATTEN

Sköldpaddans fuktighet är vattnet, så luftens relativa fuktighet är inte avgörande och inte närmare dokumenterad för arten; 50-80 % i rummet är mer än nog. Det avgörande är vattnets renhet, eftersom arten är känslig: bara rent och syrerikt vatten håller den frisk, och orent vatten ger svampinfektioner i skölden.

Djuret lämnar sin avföring i vattnet. Använd ett kraftigt filter, och byt omkring 30 % av vattnet var 1-2 veckor; filtret ensamt räcker inte. Ta bort foderrester med ett nät efter utfodring. Utfodring i ett separat kar är en möjlighet som håller huvudkaret renare.

VATTEN OCH VATTENKVALITET

Vattnet är djurets vistelseplats, så det ska vara djupt, rent, syrerikt och varmt. Vattendjupet är 30-40 cm för vuxna djur, och temperaturen är 22-26 °C (se Temperatur). Ungar kan ha lägre vatten, 10-15 cm, men de växer snabbt.

Filtret ska vara kraftigt, helst ett utvändigt tunnfilter avsett för minst 2 gånger vattenmängden. Det ska både filtrera mekaniskt och biologiskt, och strömmen ska ge vattnet rörelse. Undergrundsfilter och små invändiga filter är inte lämpliga för ett vuxet djur. Rengör filtret minst en gång i månaden i vatten från karet och inte från kranen, så att bakterierna bevaras. Använd ett vattenberedningsmedel mot klor. All elektrisk utrustning vid vattnet ska sitta bakom en jordfelsbrytare.

LJUS OCH UVB

UVB är en nödvändighet: arten är dagaktiv och solar sig många timmar per dag. Ferguson-zon 3 är lånad från *Trachemys scripta*. Använd ett T5 HO-rör med 5-6 % UVB i en reflektor som täcker omkring halva uppställningens längd och sitter över solplatsen, 28-33 cm över djurets rygg, om inget står emellan. Glas och plast stoppar UVB helt, och tätt nät stoppar en stor del. Rörets effekt sjunker, så byt det enligt tillverkarens anvisningar och minst en gång om året.

Komplettera med en kraftig dagsljuslampa på omkring 6.500 K. Ljuset ska vara tänt omkring 12 timmar per dygn, mer på sommaren (omkring 14 timmar) och mindre på vintern (omkring 10 timmar). Utomhus i en damm är extra ljus inte nödvändigt. Använd aldrig färgat ljus.

UTFODRING

G. pseudogeographica är allätare och äter bara i vattnet. I naturen tar honorna snäckor, musslor, insektslarver och vattenväxter, medan hanarna mest tar insekter och deras larver, snäckor och fiskkadaver och bara lite växter. Vuxna äter mer animalisk föda än många besläktade vattensköldpaddor, och det är lätt att överutfodra: för mycket protein ger snabb tillväxt, fetma och en pyramidformad sköld.

Grunden kan vara pellets för vattensköldpaddor, kompletterat med snäckor med skal, räkor, sötvattenskräftor, daggmaskar, kackerlackor, syrsor och små levandefödande fiskar som guppy och platy. Honorna tar gärna större byten som snäckor och musslor. Undvik fet fisk. Grönt som andmat, vattenpest, maskros och endiv ges regelbundet; lägg det i vattnet eller klipp fast det. Frukt är bara en tillfällig godbit.

Ungar matas varje dag. Utfodringsfrekvensen för vuxna är inte dokumenterad för arten; 2-3 gånger i veckan passar för vattensköldpaddor av samma storlek. Ge bara det djuret kan äta på 4-5 minuter. Utfodring i ett separat kar håller vattnet renare. Ha ett sepiaskal framme som kalkkälla, och ta först bort den hårda baksidan.

Läs mer: Foderdjur: hållning och avel

BETEENDE OCH HANTERING

G. pseudogeographica är skygg och känslig och dyker vid minsta störning. Den är inte ett djur som ska hanteras: den blir lätt stressad och kan bita när den känner sig hotad. Utfodring med pincett är den mildaste kontakten. Om djuret ska lyftas, ta det underifrån med båda händerna, och håll fingrarna borta från huvudet. Tvätta händerna före och efter och låt inte barn under 5 år hantera djuret.

Djuren är sociala och solar sig gärna tillsammans, och arten kan hållas ensam eller i en liten grupp av lika stora djur. Djur av mycket olika storlek ger strid om solplatsen och fodret. Ett djur som simmar fram och tillbaka längs glaset har ofta för lite utrymme eller inget gömställe.

Avel

KÖNSMOGNAD OCH KÖNSBESTÄMNING

Hanen har längre klor på andra och tredje fingret på framfötterna, en längre svans, och kloaköppningen sitter bakom sköldens bakkant; honan är mycket större med bredare huvud. Hanarna blir könsmogna efter omkring 4-6 år och honorna efter omkring 8-14 år, mätt i naturen; i fångenskap går det snabbare.

PARNING

Parningen sker på våren (april) och på hösten (oktober-november) i naturen. Hanen stryker honans huvud och hals med sina långa framklor och trummar med dem över hennes ögon. Blir hon lugn parar han sig med henne. Parningen kan vara från några sekunder till flera timmar, och hanen slår svansen om hennes. Ge honan utrymme och gömställen, så att hon kan komma undan från en ihärdig hane.

ÄGGLÄGGNING OCH KULLAR

Honan lägger 8-22 ägg per kull och 2-3 kullar per år. Äggläggningen sker från mitten av maj till slutet av juli. Hon gräver ett 10-16 cm djupt hål med bakbenen i öppen sand eller jord, oftast på morgonen, lägger äggen och täcker dem. De sista veckorna före äggläggningen vistas hon mindre i vattnet och söker efter en plats att gräva på. Ge honan en låda med jord eller sand på landdelen, även när hon är ensam.

INKUBATION

Äggen är avlånga, 32-41 mm långa och väger 6-11 g. Kläckningstiden är 52-85 dagar. Könet beror på temperaturen: vid 25 °C och lägre kommer mest hanar, och vid 30 °C och högre mest honor. Äggen flyttas försiktigt utan att vändas till en kläckningsmaskin med ett fuktigt, men inte blött substrat. Kläckningstemperaturen förändrar också huvudteckningen och hur ofta avvikelser i skölden förekommer. Ungarna blir ofta liggande i skalet en dag eller två medan de tar upp gulan.

UPPFÖDNING AV UNGAR

Ungarna klarar sig själva från kläckningen; föräldrarna sköter varken ägg eller ungar. De har en nästan rund sköld med en högre köl och med mörkare teckning än vuxna. Ungar ska ha lågt vatten, 10-15 cm, varmt vatten på 26-28 °C dygnet runt, rikligt med gömställen, en solplats som de lätt kan klättra upp på, UVB och animalisk föda varje dag tillsammans med grönt. Hålls flera ungar tillsammans ska de vara lika stora, och alla ska få foder.

Hälsa och vanliga misstag

Arten är härdig, men känslig för vattnet, så de flesta problem beror på skötseln. Väg och mät djuret 1-2 gånger i månaden och för en loggbok över vikt, aptit och beteende; viktnedgång är ofta det första tecknet på sjukdom.

- Svampinfektioner i skölden: grå fläckar som sprider sig, vid orent vatten eller för lite UVB. Kräver veterinär och korrigering av vatten och ljus.
- Smutsigt och syrefattigt vatten: är den vanligaste orsaken till sjukdom hos arten.
- Kalkbrist och sjukdomar i skelett och sköld vid för lite UVB eller kalk.
- Pyramidtillväxt och fetma vid för mycket protein och för frekvent utfodring.

- Sväljd plast från sepiaskal eller inredning.
- Fel inredning utan landdel eller utan gömställen, där djuret inte kan komma upp ur vattnet eller dra sig tillbaka.

Alla reptiler kan vara symtomfria bärare av *Salmonella*. Tvätta händerna före och efter kontakt med djuret, vattnet och utrustningen. Efter ett bett ska såret sköljas under rinnande vatten i omkring fem minuter och rengöras. Sök en veterinär med erfarenhet av reptiler om djuret tappar i vikt, inte äter, har öppen mun, svullna ögon eller simmar snett.

Läs mer: Kalk, vitaminer och tillskott Läs mer: Karantän och hygien

Fråga alltid dina kunniga bekanta

Guiden är ett bra ställe att börja på, men den kan inte ersätta erfarenhet. Djur är olika, och mycket av det viktigaste lär man sig av dem som har hållit arten i åratal. Prata med en uppfödare, en erfaren djurhållare eller en veterinär med kunskap om kräldjur och groddjur innan du skaffar djuret - och igen om något verkar fel.